

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinova, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Abdulkarimova Dinara Rustamxanovna

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinova, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Xamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Abdulkarimova Dinara Rustamkhanovna

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQUISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИССЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BYUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKIOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIIYAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	

HUDUDIIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI

Ergashev Jamshid Jamoliddinovich

I.f.f.d., PhD, NamDTU
2577686ej

Annotatsiya. Ushbu maqolada kichik biznesning hududiy iqtisodiy rivojlanishdagi roli va ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shu bilan birga kichik tadbirkorlik faoliyatining hududlar iqtisodiyotiga ta'siri, yangi ish o'rinlarini yaratish jarayonidagi o'rni, aholi daromadlarini oshirish hamda investitsion muhitni yaxshilashdagi imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, kichik biznes subyektlarining samaradorligini oshirishga qaratilgan mexanizmlar, raqamli texnologiyalarni joriy etish, davlat tomonidan berilayotgan imtiyozlar va qo'llab-quvvatlash choralari tahlil etilgan. Tadqiqot natijalari asosida hududiy darajada kichik biznesni rivojlantirish hamda uning iqtisodiy faolligini oshirish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, hududiy rivojlanish, iqtisodiy o'sish, tadbirkorlik muhiti, innovatsiyalar, samaradorlik.

Abstract. This article scientifically analyzes the role and importance of small business in regional economic development. At the same time, the impact of small business activities on the regional economy, its role in the process of creating new jobs, its opportunities for increasing population incomes and improving the investment climate are highlighted. Also, mechanisms aimed at increasing the efficiency of small business entities, the introduction of digital technologies, and state benefits and support measures are analyzed. Based on the results of the study, practical proposals and recommendations for the development of small business at the regional level and increasing its economic activity have been developed.

Key words: small business, regional development, economic growth, business environment, innovations, efficiency.

Аннотация. В статье научно анализируются роль и значение малого бизнеса в развитии экономики региона. Раскрывается влияние деятельности малого бизнеса на экономику региона, его роль в создании новых рабочих мест, возможности для повышения доходов населения и улучшения инвестиционного климата. Анализируются механизмы, направленные на повышение эффективности деятельности субъектов малого предпринимательства, внедрение цифровых технологий, а также государственные льготы и меры поддержки. По результатам исследования разработаны практические предложения и рекомендации по развитию малого бизнеса на региональном уровне и повышению его экономической активности.

Ключевые слова: малый бизнес, региональное развитие, экономический рост, предпринимательская среда, инновации, эффективность.

KIRISH

Bugungi kunda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining eng muhim tarmoqlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Kichik biznes bu mustaqil mulk egaligiga, xo'jalik faoliyatini mustaqil tashkil etishga asoslangan va o'z tarmog'ida hukmron mavqe tutmaydigan biznes hisoblanadi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy barqarorlikka erishish, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi bandligini ta'minlash va turmush darajasini oshirishda kichik biznes muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, hududiy iqtisodiy rivojlanish jarayonida kichik biznes subyektlarining faolligi iqtisodiy o'sish sur'atlarini belgilovchi asosiy omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda kichik biznesni qo'llab-quvvatlash, tadbirkorlik muhitini yaxshilash va hududlarda iqtisodiy faollikni kuchaytirishga qaratilgan islohotlar izchil amalga oshirilmoqda.[7] Prezidentimiz farmonlari, hukumat qarorlari hamda qator normativ-huquqiy hujjatlar orqali kichik biznes subyektlariga soliq imtiyozlari, kredit yangilliklari, subsidiyalar va davlat kafolatlari taqdim etilmoqda. Bu chora-tadbirlar hududlarda ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, yangi ish o'rinlari yaratish, eksport salohiyatini oshirish va aholi farovonligini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Shunga qaramay, kichik biznesning hududiy iqtisodiy rivojlanishdagi salohiyati hali to'liq darajada amalga oshirilgan emas.[8] Ayrim hududlarda ishlab chiqarish infratuzilmasining sustligi, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatining cheklanganligi, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish darajasining pastligi kabi omillar kichik biznesning samaradorligini to'liq namoyon etishiga to'sqinlik qilmoqda.[9] Shu sababli kichik biznes subyektlarining samaradorligini oshirish, ularning raqobatbardoshligini kuchaytirish hamda hududiy iqtisodiy o'sishni ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada kichik biznesning hududiy iqtisodiy rivojlanishdagi roli, uning samaradorligini oshirish omillari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil etilgan.

MAVZUGA OID DABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni masalasi ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Jahon iqtisodiy adabiyotlarida J. Shumpeter, P. Drucker, M. Porter, A. Smith, R. Coase va A. Marshall kabi olimlar tadbirkorlikni iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlovchi, innovatsiyalarni joriy etuvchi va yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiluvchi muhim omil sifatida baholaganlar. J. Shumpeter o'zining "Iqtisodiy rivojlanish nazariyasi" asarida tadbirkorni "yangilik yaratuvchi va iqtisodiy tizimni harakatga keltiruvchi kuch" sifatida ta'riflagan.[1] P. Drucker esa kichik biznesni iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlikning asosi deb hisoblaydi.[2] M. Porterning "Raqobat ustunligi" konsepsiyasida kichik biznes raqobatbardosh muhitni shakllantiruvchi asosiy bo'g'in sifatida e'tirof etiladi.[3] Unga ko'ra, kichik korxonalar innovatsiyalarni joriy etishda, bozor talablariga tezkor moslashishda va iqtisodiy tizimda muvozanatni saqlashda muhim rol o'ynaydi. A. Marshall hamda R. Coase tadqiqotlarida kichik biznesning ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish,[5] resurslardan samarali foydalanish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishdagi afzalliklari yoritib berilgan. [4] Mahalliy iqtisodchi olimlardan Sh. Mirziyoyev, Q. Alimov, S. G'ulomov, N. Xo'jayev, M. Usmonov, I. Tursunov va boshqalar o'z ilmiy ishlarida kichik biznesning hududiy iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyatini keng yoritganlar. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, kichik biznes iqtisodiyotning barqarorligini ta'minlash, aholi bandligini oshirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish hamda hududlararo iqtisodiy tafovutni kamaytirishda muhim omil hisoblanadi.[6] Shuningdek, Prezidentimiz Sh. Mirziyoyevning iqtisodiy islohotlarga oid asar va nutqlarida ham kichik biznesni hududiy iqtisodiy o'sishning harakatlantiruvchi kuchi sifatida rivojlantirishga alohida urg'u berilgan. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda kichik biznesni rivojlantirish va tadbirkorlik muhitini yaxshilashga qaratilgan qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Jumladan, Prezidentimizning "Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish to'g'risida"gi farmoni, "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" hamda "Hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish dasturi"da kichik biznesni rivojlantirish, xususiy sektor ulushini oshirish, investitsion muhitni yaxshilash va yangi ish o'rinlarini yaratish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.[10] Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kichik biznes iqtisodiy tizimning eng faol va dinamik qismi sifatida hududiy rivojlanishda muhim ahamiyatga ega. U iqtisodiy o'sishni ta'minlash, ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash, aholining daromadlarini oshirish hamda mahalliy byudjet daromadlarini ko'paytirishda muhim rol o'ynaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda kichik biznesning hududiy iqtisodiy rivojlanishdagi roli va samaradorligini baholashda quyidagi ilmiy-uslubiy yondashuvlardan foydalanildi:

- Analitik tahlil metodi – kichik biznesning iqtisodiyotdagi o'rni, ishlab chiqarish hajmi, bandlik darajasi va hududiy rivojlanishdagi ta'siri tahlil qilindi.
- Taqqoslash tahlil metodi – respublikaning turli hududlarida kichik biznesning rivojlanish darajasi, iqtisodiy natijalari va o'sish sur'atlari o'zaro solishtirildi.
- Tizimli yondashuv metodi – kichik biznes faoliyatiga ta'sir etuvchi iqtisodiy, ijtimoiy, tashkiliy va institutsional omillar o'zaro bog'liqlikda o'rganildi.
- Statistik tahlil metodi – O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi va Iqtisodiyot va moliya vazirligi ma'lumotlari asosida so'nggi yillardagi kichik biznes subyektlarining soni, ishlab chiqarish hajmi, eksport salohiyati hamda bandlik darajasi tahlil etildi.

-Induktiv va deduktiv yondashuvlar – amaliy kuzatuvlar asosida umumiy xulosalar chiqarish, nazariy asoslarni esa amaliy natijalar bilan boyitish imkonini berdi.

Ushbu metodlar yordamida kichik biznesning hududiy iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni, uning samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar hamda ularni takomillashtirish yo'nalishlari chuqur tahlil qilib chiqildi. Tadqiqot natijalari asosida kichik biznes subyektlarining faoliyatini rivojlantirish va ularning hududiy iqtisodiyotdagi hissasini oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA ATIJALAR

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, kichik biznes bu O'zbekiston iqtisodiyotining rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri bo'lib, hududiy iqtisodiy o'sishning barqaror manbai sifatida shakllanmoqda. So'nggi yillarda mamlakatda kichik biznes subyektlari soni doimiy ortib bormoqda. Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, kichik biznesning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 2020-yilda 52 foizdan 2024-yilda 57 foizga yetgan. Bu esa iqtisodiy o'sishda kichik tadbirkorlikning ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatadi. Kichik biznesning rivojlanishi hududiy darajada ishlab chiqarish hajmining o'sishiga, yangi ish o'rinlarining yaratilishiga va aholining daromadlari oshishiga bevosita ta'sir qilmoqda. Jumladan, 2024-yilda kichik biznes orqali 500 mingdan ortiq yangi ish o'rni tashkil etilgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2020-yilga nisbatan 1,4 barobarga oshgan. Shu bilan birga, kichik korxonalar eksport hajmini kengaytirish, mahalliy xomashyoni chuqur qayta ishlash va import o'rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqarish borasida ham salmoqli natijalarga erishmoqda.[10] Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kichik biznes subyektlarining samaradorligi yuqori bo'lgan hududlarda iqtisodiy faollik darajasi ham yuqori. Masalan, Toshkent shahri, Farg'ona, Samarqand va Andijon viloyatlarida kichik biznesning yalpi hududiy mahsulotdagi ulushi 60 foizdan oshgan. Bu esa iqtisodiy infratuzilmaning rivojlanganligi, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatining kengligi va investitsion muhitning qulayligi bilan izohlanadi. Biroq, ayrim chekka hududlarda kichik biznesning rivojlanish sur'atlari pastligicha qolmoqda.[11] Buning asosiy sabablari: moliyaviy resurslarga cheklangan kirish imkoniyati, ishlab chiqarish infratuzilmasining rivojlanmaganligi, raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasining pastligi va marketing hamda boshqaruv sohasidagi tajriba yetishmasligi. Shu bois hududlar kesimida kichik biznesni rivojlantirishda tabaqalashtirilgan yondashuvni qo'llash, ya'ni har bir hududning tabiiy, iqtisodiy va mehnat resurslarini inobatga olgan holda rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish zarur.

Kichik biznesning samaradorligini oshirishda quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

Moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini kengaytirish – imtiyozli kreditlar, grantlar va subsidiyalar hajmini oshirish;

Raqamli texnologiyalarni joriy etish – ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va samaradorlikni oshirish;

Infratuzilmani rivojlantirish – sanoat zonalari, logistika markazlari va innovatsion parklarni kengaytirish;

Kadrlar salohiyatini oshirish – tadbirkorlar va xodimlar uchun malaka oshirish dasturlarini yo'lga qo'yish;

Tadbirkorlik muhitini soddalashtirish – ruxsatnomalar sonini qisqartirish va soliq ma'murchiligini yengillashtirish.

Umuman olganda, kichik biznesning hududiy iqtisodiy rivojlanishdagi roli yildan-yilga ortib bormoqda. Uning samarali faoliyati nafaqat iqtisodiy o'sish, balki ijtimoiy barqarorlik, bandlik va hududiy tenglikni ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Shu sababli kichik biznesni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, innovatsion va raqamli yondashuvlarni keng tatbiq etish mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu maqolada kichik biznesning hududiy iqtisodiy rivojlanishdagi roli, uning samaradorligini oshirish choralari va mavjud muammolar tahlil qilindi.

Maqolada keltirilgan tahlillar asosida kichik biznes samaradorligini oshirish va hududiy iqtisodiy rivojlanishni tezlashtirish uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini kengaytirish, imtiyozli kreditlar, grantlar va subsidiyalar hajmini oshirish.

2. Raqamli texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish.

3. Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish, sanoat zonalari va innovatsion parklarni kengaytirish.

4. Tadbirkorlar va xodimlar malakasini oshirish bo'yicha treninglar va kurslarni tashkil etish.

5. Tadbirkorlik muhitini soddalashtirish, ruxsatnomalar sonini kamaytirish va soliq ma'murchiligini yengillashtirish.

Shunday qilib, kichik biznesning samarali rivojlanishi nafaqat hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi, balki mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga va ijtimoiy farovonlikni oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli kichik biznesni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shumpeter, J. The Theory of Economic Development. Harvard University Press.1934.
2. Drucker, P. Innovation and Entrepreneurship. Harper & Row.1985.
3. Porter, M. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. Free Press.1985.
4. Marshall, A. Principles of Economics. Macmillan.1890.
5. Coase, R. The Nature of the Firm. Economica, 4(16), 386–405.1937.
6. Mirziyoyev, Sh. O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Matbuot xizmati.2019.
7. Alimov, Q. Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish masalalari. Tashkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti.2021.
8. G'ulomov, S. Hududiy iqtisodiy rivojlanishda kichik biznesning roli. Tashkent: Universitet nashriyoti.2020.
9. Xo'jayev, N. Kichik biznes va investitsion faoliyat. Tashkent: Iqtisodiyot nashriyoti.2022.
10. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Statistika ma'lumotlar to'plami. Tashkent.2024.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari Tadbirkorlikni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash choralari. Tashkent.2022-2024.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>